

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28.03.2007, sp. zn. 28 Cdo 337/2007, ECLI:CZ:NS:2007:28.CDO.337.2007.1

Číslo: 12/2008

Právní věta: Soud nepřipustí přistoupení dalšího účastníka do řízení podle § 92 odst. 1 o. s. ř., bylo-li navrženo jen z důvodu žalobcovy nejistoty o tom, zda po zahájení řízení nastala skutečnost, se kterou právní předpisy spojují převod nebo přechod povinnosti, o niž v řízení jde.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 28.03.2007

Spisová značka: 28 Cdo 337/2007

Číslo rozhodnutí: 12

Číslo sešitu: 2

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Řízení před soudem

Předpisy: § 107a odst. 1 předpisu č. 99/1963Sb.
§ 92 odst. 1 předpisu č. 99/1963Sb.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

K r a j s k ý s o u d v P r a z e p o t v r d i l u s n e s e n í m z e d n e 5 . 6 . 2 0 0 6 u s n e s e n í O k r e s n í h o s o u d u v N y m b u r c e z e d n e 2 9 . 9 . 2 0 0 5 s t í m , ž e m á t o t o r o z h o d n u t í z a v ě c n ě s p r á v n ě . K o n s t a t o v a l , ž e v p r ů b ě h u ř í z e n í d o š l o n a s t r a n ě ž a l o v a n ě k p r ě c h o d u p r á v a , o n ě ž v ř í z e n í j d e , t e d y k s i n g u l á r n í s u k c e s i (n a m a n ž e l e G . a A . S .) , a p r o t o n e b y l o m o ž n ě p ř í p u s t i t p ř í s t o u p e n í ú č a s t n í k ů n a s t r a n ě ž a l o v a n ě h o v e s m y s l u u s t a n o v e n í § 9 2 o d s t . 1 z á k o n a č . 9 9 / 1 9 6 3 S b . , o b ě c a n s k ě h o s o u d n í h o ř á d u v e z n ě n í p o z d ě j š í c h p ř e d p i s ů , j a k n a v r h o v a l a ž a l o b k y n ě . T a k o v ý n á v r h t o t i ž s m ě ř u j e k o b c h á z e n í j i n ě h o p r o c e s n ě p r á v n í h o i n s t i t u t u , k t e r ý m j e z á m ě n a ú č a s t n í k ů d l e u s t a n o v e n í § 1 0 7 a o . s . ř . , c o ž n e n í p ř í p u s t n ý p o s t u p , i k d y b y j i n a k b y l y s p l n ě n y f o r m á l n í n á l e ž i t o s t i s t a n o v e n é v § 9 2 o d s t . 1 o . s . ř . C o s e t ý č e n á v r h u ž a l o b k y n ě n a p ř í s t o u p e n í s p r á v c e p r o s o u p i s m a j e t k u k o n k u r s n í p o d s t a t y a j e h o z p e n ě ž e n í n a s t r a n u ž a l o v a n ě h o , d o v o d i l o d v o l a c í s o u d , ž e j e h o p o s t a v e n í s e o d v í j í p o u z e o d p o s t a v e n í ž a l o v a n ě h o s p r á v c e k o n k u r s n í p o d s t a t y a j e h o f u n k c e v k o n k u r s u j e p o u z e p o m o c n á . N e m o h l b y t e d y v ř í z e n í v y s t u p o v a t p r o n e d o s t a t e k v ě c n ě p a s i v n í l e g i t i m a c e , c o ž j e d ů v o d , p r o k t e r ý n e m o h l o b ý t v y h o v ě n o t o m u t o n á v r h u v e s m y s l u § 9 2 o d s t . 1 o . s . ř .

P r o t i t o m u t o r o z h o d n u t í p o d a l a ž a l o b k y n ě d o v o l á n í , n e b o ť s e d o m n í v á , ž e s p o č í v á n a n e s p r á v n ě m p r á v n í m p o s o u z e n í v ě c i . P ř i p o d á n í n á v r h u n e p o s t u p o v a l a v ě d o m ě d l e u s t a n o v e n í § 1 0 7 a o . s . ř . , p o n ě v a d ž j e t o h o n á z o r u , ž e k u p n í s m l o u v a , n a z á k l a d ě n í ž m ě l o d o j í t k p ř e v o d u v l a s t n í c k ě h o p r á v a k n e m o v i t o s t e m , o n ě ž v ř í z e n í j d e , j e a b s o l u t n ě n e p l a t n á . P ř e d m ě t n ý n á v r h t a k p o d a l a z d ů v o d u o p a t r n o s t i , z a s i t u a c e , k d y k u p u j í c í (m a n ž e l é S . , j e j i c h ž p ř í s t o u p e n í d o ř í z e n í s e n a v r h u j e) n e m o v i t o s t

užívají. Přistoupení správce pro soupis majetku konkursní podstaty a jeho zpeněžení se domáhá s ohledem na jeho kroky činěné v konkursním řízení, i když si je vědoma, že jeho úloha v tomto řízení je pouze pomocná. Žalobkyně spatřuje důvodnost dovolání na základě ustanovení § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř., a proto navrhuje, aby dovolací soud vydal rozhodnutí, kterým napadené usnesení odvolacího soudu zruší a věc mu vrátí k dalšímu řízení.

Žalovaný se k dovolání nevyjádřil.

Nejvyšší soud dovolání zamítl.

Z o d ů v o d n ě n í :

Dovolání bylo podáno včas, osobou k tomu oprávněnou, řádně zastoupenou advokátem.

Dovolání je přípustné dle ustanovení § 239 odst. 2 písm. b) o. s. ř., neboť napadeným rozhodnutím odvolací soud potvrdil usnesení soudu prvního stupně o přistoupení dalšího účastníka.

Při přezkumu rozhodnutí odvolacího soudu je dovolací soud vázán důvody (včetně jejich konkrétního vymezení), které byly dovoláním uplatněny; je-li dovolání přípustné – jako v projednávaném případě – přihlédne dovolací soud z úřední povinnosti též k vadám uvedeným v § 229 odst. 1, odst. 2 písm. a), b) a odst. 3 o. s. ř., jakož i k jiným vadám řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci (§ 242 odst. 3 o. s. ř.)

Protože uvedené vady namítány nebyly a ze spisu se nepodávají, je předmětem dovolacího přezkumu posouzení závěru odvolacího soudu vedoucího k potvrzení prvostupňového zamítavého usnesení, kterým shledal uvedený postup žalobkyně jako obcházení institutu záměny účastníků dle § 107a o. s. ř.

Podle ustanovení § 92 odst. 1 o. s. ř. může soud na návrh žalobce připustit, aby do řízení přistoupil další účastník. Souhlasu toho, kdo má takto do řízení vstoupit, je třeba, jestliže má vystupovat na straně žalobce. Podle ustanovení § 107a o. s. ř. má-li žalobce za to, že po zahájení řízení nastala právní skutečnost, s níž právní předpisy spojují převod nebo přechod práva nebo povinnosti účastníka řízení, o něž v řízení jde, může dříve, než soud o věci rozhodne, navrhnout, aby nabyvatel práva nebo povinnosti vstoupil do řízení na místo dosavadního účastníka. Soud návrhu usnesením vyhoví, jestliže se prokáže, že po zahájení řízení nastala právní skutečnost uvedená v odstavci 1, a jestliže s tím souhlasí ten, kdo má vstoupit na místo žalobce; souhlas žalovaného nebo toho, kdo má vstoupit na jeho místo, se nevyžaduje.

Smyslem procesního nástupnictví dle § 107a o. s. ř. je umožnit záměnu účastníků v situaci, kdy dojde k hmotně právní universální nebo singulární sukcesi práva nebo povinnosti, která nastala po zahájení řízení, aniž by účastník řízení ztratil způsobilost být účastníkem řízení. Cílem zakotvení tohoto ustanovení bylo odstranění nejasností v otázce, zda procesní nástupnictví nastává též při tzv. singulární sukcesi (viz důvodová zpráva k novele občanského soudního řádu provedené zákonem. č. 30/2000 Sb.).

Institut přistoupení dalšího účastníka dle § 92 odst. 1 o. s. ř. má naproti tomu tradičně procesní smysl při odstraňování mezer v žalobcem původně vymezeném účastenství na straně žalované tehdy, jestliže žalobci až po podání žaloby vyšlo najevo, že dosavadní zaměření žaloby neodpovídá pluralitě subjektů – nositelů pasivní věcné legitimace, a to pro skutečnosti nastalé před podáním žaloby. V soudní praxi nejsou ovšem řídké případy užití tohoto postupu i tam, kde žalobce v průběhu řízení, mnohdy s ohledem na obranu tvrzenou žalovaným, znejistěl v původním označení žalovaného coby důvodně žalovaného subjektu (viz. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 24. 11. 2005, sp. zn. [20 Cdo 2026/2005](#), publikovaného v Souboru civilních rozhodnutí Nejvyššího soudu, C. H. Beck pod číslem RNs C 3648/2006).

Lze též souhlasit s obecným názorem, že je nepřijatelné, aby institut záměny účastníka byl obcházen tím, že žalobce nejprve navrhne, aby do řízení přistoupil další žalovaný, a poté, co bude jeho návrhu vyhověno, aby vzal zpět žalobu proti původnímu žalovanému. Takový výklad byl publikován v publikaci Bureš, J., Drápal, L., Mazanec, M. Občanský soudní řád. Komentář. 6. vydání. Praha : C. H. Beck, I. díl, str. 304 a násl. a dle něj „důvodem, proč někteří žalobci takový postup volí, je vyloučení nutnosti souhlasu žalovaného (původního žalovaného) se záměnou. Je-li zřejmé, že původní účastník v době zahájení řízení nebyl věcně legitimován, lze nápravu zjednat jen pomocí jeho záměny. Navrhne-li tedy žalobce, aby na stranu účastníka, který není a v době zahájení nebyl věcně legitimován, přistoupil další účastník, nemůže soud tomuto návrhu vyhovět, i kdyby jinak byly formální předpoklady uvedené v § 92 odst. 1 splněny.“ Tento výklad (vit též usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 15. 2. 2006, sp. zn. [29 Odo 119/2006](#), publikované pod R 1/2007 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek), na nějž je poukázáno v odůvodnění napadeného rozhodnutí, se nicméně týká vztahu postupů dle ustanovení § 92 odst. 1 o. s. ř. na jedné straně a dle ustanovení § 92 odst. 2 o. s. ř. na straně druhé.

V souzené věci však došlo k převodu práva (singulární sukcesi), o němž v řízení jde, až po zahájení řízení (viz odůvodnění rozhodnutí odvolacího soudu). Žalobkyně namítá, že kupní smlouva, na jejímž základě toto právo bylo převedeno, je absolutně neplatná a k předmětnému návrhu přistoupila záměrně toliko z důvodu opatrnosti – navrhla, aby do řízení přistoupili na straně žalované kupující z uvedené smlouvy (manželé S.). Žalobkyně chce tedy dosáhnout toho, aby na straně žalované vystupovali i další účastníci z toho důvodu, že si není jistá tím, komu v dané věci svědčí pasivní věcná legitimace. Je tedy na tomto místě nutno posoudit vztah postupu dle § 91 odst. 1 o. s. ř. a postupu dle § 107a o. s. ř. Z jejich výkladu, který byl podán již výše, plyne, že oba postupy se soustředí na jinou procesní situaci a taktéž poskytují rozdílné řešení. Zatímco § 92 odst. 1 se vztahuje na nedostatek vymezení plurality subjektů aktivně či pasivně věcně legitimovaných, který je zapříčiněn skutečností nastalou již před podáním žaloby a umožňuje žalobci navrhnout přistoupení dalšího účastníka, ustanovení § 107a o. s. ř. umožňuje záměnu pasivně legitimovaných subjektů v případě, že se jedná o nedostatek věcné pasivní legitimace z důvodu skutečnosti nastalé až v průběhu řízení. Z logiky věci pak plyne, že je nutné v konkrétním případě použít ten procesní institut, který na daný případ dopadá (to potvrzuje i ustanovení § 92 odst. 3 o. s. ř.).

Dovolací soud je tedy toho názoru, že ačkoliv v dané věci žalobkyně nesleduje zjevně svojí vůlí obejití postupu dle ustanovení § 107a o. s. ř. (protože z výše naznačených okolností plyne, že žalobkyně nezamýšlí nahrazení dosavadního účastníka na straně žalované účastníky jinými), není její návrh na přistoupení účastníků dle § 92 odst. 1 o. s. ř. (a obsahově vztažení žaloby vůči dalšímu žalovanému) přípustný proto, že takový postup není při současné právní úpravě, z níž se podávají odlišné procesní poměry různých institutů, možný. Ten, kdo nastupuje do řízení na místo dosavadního účastníka ve smyslu § 107a o. s. ř., musí totiž přijmout stav řízení, jaký tu je v době jeho nástupu do řízení (viz. ustanovení § 107 odst. 4 ve spojení s ustanovením § 107a odst. 3 o. s. ř.). To však neplatí pro účastníka, který do řízení přistupuje jako další účastník dle ustanovení § 92 odst. 1 o. s. ř. Zaměření žaloby vůči dalšímu žalovanému návrhem na jeho přistoupení jen z důvodu žalobcovy nejistoty v tom, zda nastala skutečnost, s níž právní předpis spojuje převod práva, v rámci téhož řízení není možné. Žalobce v případě svých pochybností o tom, zda pasivní legitimace přešla na jiný subjekt, musí provést volbu, neboť svůj stav právní nejistoty může řešit leda návrhem podle § 107a odst. 1 o. s. ř. anebo podáním nové žaloby proti podle něj domněle legitimovanému účastníkovi.

Ostatně vzhledem ke stupni pokročilosti souzené věci se ukazuje i jako procesně nevhodné připustit další účastníky do řízení. To by jen způsobilo další zatížení tak již dosti komplikovaného a zdlouhavého řízení, což by bylo nepřijatelné.

Co se týče posouzení návrhu na přistoupení správce pro soupis majetku konkursní podstaty a jeho zpeněžení (Ing. A. B.) do řízení na straně žalované, lze přisvědčit argumentaci odvolacího soudu v

tom, že jeho úloha v konkursním řízení je toliko pomocná a odvíjí se od postavení správce konkursní podstaty. Toliko správce konkursní podstaty je oprávněn disponovat dlužníkovým majetkem. Zvláštnímu správci pro určitý obor správy by tak dle odvolacího soudu nesvědčila pasivní věcná legitimace. Je však nutné poukázat na rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 27. 5. 2004, sp. zn. Odo 466/2003 (publikovaný v Souboru civilních rozhodnutí Nejvyššího soudu, C. H. Beck, pod číslem RNs C 2881/2004), jehož právní věta zní, že „při rozhodování o přistoupení dalšího účastníka do řízení podle § 92 odst. 1 o. s. ř. soud neposuzuje vlastní hmotně právní nárok, tedy ani otázku pasivní legitimace nově přistupujícího žalovaného.“ Tento právní názor byl uveden i v dřívějším rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 21. 11. 2001, sp. zn. [25 Cdo 1767/2001](#) (publikovaný v Souboru civilních rozhodnutí Nejvyššího soudu, C. H. Beck, pod číslem RNs C 847/2002). Nejvyšší soud zde konstatoval, že pasivní legitimace je hmotně právní institut, tj. věcná legitimace z hlediska, zda ten, kdo je žalován, je podle hmotného práva nositelem tvrzené povinnosti, a nedostatek pasivní (i aktivní) věcné legitimace vede k zamítnutí žaloby po projednání věci. Otázku hmotně právní věcné legitimace účastníků soud řeší v konečném rozhodnutí ve věci a nikoliv v rozhodnutí o připuštění dalšího účastníka do řízení. Je tedy zřejmé, že namítaný nedostatek pasivní věcné legitimace na straně druhého žalovaného není důvodem k tomu, aby jeho přistoupení do řízení nebylo soudem připuštěno. Důvod pro zamítnutí je ale tentýž, jenž byl uveden výše - tedy procesní nemožnost takového žalobcova postupu.

Z těchto důvodů považuje dovolací soud napadené rozhodnutí za správné, přestože z jiných důvodů, než které uvedl odvolací soud. Proto dovolací soud považoval dovolání za nedůvodné a dle ustanovení § 243b odst. 2 ho zamítl.